

Türkiye'de Psikoloji Uygulama, Araştırma ve Yayınlarında Etik İlkeler, Tartışma III

Öğretim Üyesi ve Öğrenci İşbirliği ile Hazırlanan Yayınlarda Yazarlık Hakkının ve Sırasının Belirlenmesinde Yardımcı Olabilecek Öneriler

Serdar M. Değirmencioğlu *

Kürşad Demirutku

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Bilimsel yayınlarda yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi birçok disiplinde üzerinde daha çok durulan bir konu haline gelmiştir. Bu eğilimin profesyonel açıdan çok önemli olan yayın yapma ve yazarlık haklarının korunması ile olan ilişkisi açıktır. Ancak bu eğilimin görece yeni ve bariz bir nedeni olduğu da söylenebilir. Yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi daha çok sayıda araştırmacının yayın yapmak üzere işbirliği yapmaya başlaması ile zorlaşmıştır.

Son yirmi yılda yazı başına düşen yazar sayısındaki artış, araştırmaların giderek daha büyük ölçekli ve kapsamlı hale gelmesi, sonuçta da araştırma desteği bulma aşamasından araştırmanın yürütülmesi, verilerin incelenmesi ve yorumlanması aşamasına dek her aşamada daha çok kişinin emeğini gerektirmesinin doğal sonucudur. Yazar sayısındaki artış ayrıca değişik disiplinlerden araştırmacıların daha sık olarak araştırma yapmak amacıyla bir araya gelmesi ve birçok alanda kullanılan yöntemlerin veya analiz tekniklerinin özel bilgi ve beceri, yani uzmanlaşmış ek işgücü gerektirmesi ile de ilgilidir (Holaday ve Yost,

1994). Psikolojide en saygın dergilerin yayın politikaları da çok kapsamlı, çok yöntemli ve disiplinlerarası araştırmaları teşvik etmektedir (örn., Diener, 1998).

Bilimsel araştırmaların gerek kaynakları gerekse hedefleri açısından giderek büyümesi birçok disiplinde araştırma yapan ekiplerin sayıca genişlemesine ve bu ekiplerde doktora öğrencilerinin ve öğretim üyesi konumunda olmayan araştırmacıların sayılarının artmasına yol açmıştır. Bu artış birçok disiplinde çok önemli olan öğrenci-öğretim üyesi işbirliğinin daha da karmaşıklaşmasına neden olmuştur. Öğrencilerin araştırma sürecinde yer alması, bir yandan henüz öğrenim sürecindeyken yayın yapmayı kolaylaştırırken, öte yandan öğrencilerin yayın yapmasını olağanlaştırmış ve yayın sayısı ve niteliğinin özellikle akademik kurumlarca gerek öğrenci gerekse personel seçiminde ağırlık taşıyan bir ölçüt olarak kullanılmasına yol açmıştır. Sonuç olarak, öğrenci-öğretim üyesi işbirliğinin daha sık yayın ile sonuçlanması öğrencilerin yayın sürecinde katkılarının değerlendirilmesi üzerinde daha çok

* Yazışma adresi: Doç. Dr. Serdar M. Değirmencioğlu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü, 06531 Ankara.
e-posta: serdar-degirmencioglu@metu.edu.tr

Yazarların notu: Psk. Kürşad Demirutku, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü Endüstri Psikolojisi Yüksek Lisans Programı öğrencisidir. Yazarlar metin üzerindeki eleştirileri ve önerileri için Prof. Dr. Nail Şahin, Yrd. Doç. Dr. Nebi Sümer ve Metin Özdemir'e teşekkür ederler.

durulmasına yol açmıştır. Özellikle de yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesinde rastlanan sorunların daha görünür durumu gelmesi, bu sorunların üzerinde daha çok durulması gerektiğine ilişkin bir gösterge olarak alınır olmuştur (Madden, 1998; Tarnow, 1999).

Bu yazıda amaçlanan, öğrenci-öğretim üyesi işbirliği ile hazırlanan yayınlarda yazarlık hakkı ve yazar sırasını belirlemeye yönelik süreci tartışmak ve bazı önerilerde bulunmaktır. Yazıda önce yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesinde yol gösterebilecek mevcut etik ilkeler ve uygulamalar tartışılacak, sonra da bu tartışmaya somut bir bir çerçeve oluşturması açısından birkaç örnek durum üzerinde durulacak ve bu durumlar için çözüm önerileri getirilecektir.¹ Bu süreç üzerine araştırmalar hemen hiç olmadığı için bu yazıda ele alınan etkenler ve getirilen öneriler için görgül desteğe gereksinim olduğu da baştan belirtilmelidir.

Konuyla İlgili Mevcut İlkeler ve Uygulamalar

Öğrenci-öğretim üyesi işbirliği ile hazırlanan yayınlarda yazarlık hakkı ve yazar sırasını belirlenirken, gerek deneyim, gerekse güç ilişkileri açısından öğrencinin daha çok desteğe gereksinimi olduğu, yanlış uygulamaların öğrencinin hakkının yenmesi ile sonuçlanmasının daha olası olduğu, bu konu ile ilgili mevcut uygulamaların ortak görüşüdür. Örneğin, Amerikan Psikologlar Birliği (APA Etik Kurulu, 1983) bu konudaki yönergesinde öğrencinin tezine dayalı öğrenci-tez danışmanı ortak yayınlarında öğrencinin katkısının, yani tezin, somut olduğunu ve yazarlık hakkı sorusunun tez danışmanı için sorulması gerektiğini belirtir. Tez danışmanı ancak çalışmaya katkısının "hatırı sayılır ölçüde" olması durumunda makalenin yazarlarından biri olabilir. Birinci sıra ise öğrenciye ait olmalıdır. Aynı yerde ayrıca yazarlığa ilişkin sorunların ve olası sürtüşmelerin önlenmesi için öğrenci ve tez danışmanının bu konuda makale yazılmadan önce anlaşmasının daha iyi olacağını belirtilmektedir.

Burdaki temel sorun "hatırı sayılır ölçüde" bir katkının nasıl tanımlanacağı ve saptanacağıdır. Yönergedeki belirsizlik, öğrenci-öğretim üyesi ortak çalışmalarında potansiyel çatışmalar ve ikilemler çıkmasına neden olabilir. Etik İlkeler (1992) psikologların sadece hazırlanmasına katıldıkları makaleler için yazarlık hakkı alabileceklerini belirtir. Yazar sırası, görelî bir uzmanlık ve katkı göstergesi olduğu için kişilerin statüsünden bağımsız olarak belirlenmeli ve küçük katkılar başka yollarla (örn., bir dipnot ile) belirtilmelidir. Genel olarak öğrencilerin tezlerine dayalı çok yazarlı makalelerde öğrenci ilk yazar olmalıdır.

Yazarlık Hakkının ve Sırasının Belirlenmesinde Yazarlara Düşen Görevler

Katkının Her Yazar için Saptanması Gereklidir.

Öğrenci-öğretim üyesi işbirliği ile hazırlanan yayınlarda öğrencinin korunmasının öne çıkarılması, güçler dengesinin öğretim üyesi yönünde ağır basmasından ve daha güçlü konumda olan öğretim üyesinin öğrencinin hak ettiği yazarlık hakkını elinden alması ya da öğrenciye uygun yazar sırasını vermemesi kaygısından kaygılanmaktadır. Ancak bu endişe öğrencinin hakkının yendiği gibi, öğrenciye hak etmediği halde yazarlık verildiğini de unutturmamalıdır. Yazarlık hakkı saptanırken öğrenci de dahil olmak üzere her yazar için yayına yapılan katkının değerlendirilmesi ve benzer ölçütler kullanılması gereklidir.

Öğrenciye hak etmediği halde yazarlık verilmesi etik açıdan üç nedenle yanlıştır. Birincisi, hak edilmemiş bir yayını olan öğrenci sahip olmadığı bir profesyonel beceriye sahip olduğu izlenimini verecektir. İkinci olarak bu öğrenci yayını olduğu için yayını olmayan bir akranından daha iyi olduğu izlenimini verecektir. Son olarak, öğrenci gerçekte sahip olmadığı bir takım becerilere sahipmiş gibi algılanacağından, uzmanlığının ötesinde bir takım görevleri (örn., kendi başına bir araştırma yapıp yayınlamak gibi) tamamlaması beklenecektir. Araştırmalar öğrencinin hak etmediği halde yazar olarak verilmesinin çok ender olmadığını ve kıdemli öğretim üyelerinin öğrenciye yazarlık hakkı vermede daha cömert

¹ Bu yazı hazırlanırken, özellikle de kullanılan örnek durumlar için Fine ve Kurdek'ten (1993) geniş ölçüde yararlanılmıştır.

davranabildiğini göstermektedir (Costa ve Gatz, 1992).

Öğretim Üyesine Düşen Görevler

Öğrenci-öğretim üyesi işbirliği ile hazırlanan yayınlarda öğrencinin korunması öncelikli olsa da, bu süreçte öğretim üyesine daha çok görev düştüğü ve sürecin öğretim üyesine rağmen işleyemeyeceği ve karşılıklı güvenin esas olduğu ortadadır (Tarnow, 1999). Öğretim üyesi yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi açısından kilit olan işlevi - öğrencisinin yazıya olan katkısının adilce değerlendirilmesini - yerine getirirken, aynı anda öğrencisinin profesyonel açıdan gelişmesinde ve yönlendirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Öğrenci-öğretim üyesi ortak yayınlara çoğu zaman öğrencinin tez danışmanı ile birlikte yaptığı bir çalışma olduğu göz önünde tutulduğunda öğretim üyesinin bu ikili rolü ve bu rol tanımının iyi niyete dayalı olduğu belirginleşmektedir. Sonuçta, öğrenci-öğretim üyesi ortak yayımları için önerilen ilkelerin öğretim üyesinin bu çok yönlü rolünü ve bu role uygun değişik destek ve denetleme mekanizmalarını göz önünde tutması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Öğrenci-öğretim üyesi işbirliği ile hazırlanan yayınlarda öğretim üyelerine düşen görevler hakkında birkaç temel kuraldan söz edilebilir. Öncelikle öğretim üyesi, öğrencisinin söz konusu yayına katkısını öğrencinin mesleki geleceğini düşünerek çok iyi değerlendirmeli ve öğrencinin profesyonel katkısı önemli düzeydeyse kendisine yazarlık hakkı tanımalıdır.

İkinci olarak, öğretim üyeleri, yazarlık hakkının ve sırasının belirlenmesinde adil davranmalıdır. Bu konudaki Amerikan Psikologlar Birliği yönergesi (APA Etik Kurulu, 1983) öğrencinin tezine dayalı yayınlarda öğrencinin katkısının öncelikli olduğunu ve öğrencinin tezden yayın çıkarma sürecinde beklendiği gibi doğrudan ve etkin çalışması halinde ilk yazarın öğrenci olması gerektiğine işaret eder. Tez danışmanı bu süreçte kendi katkısının da yazarlığı hak edip etmediğini değerlendirmeli ve öğrencinin çoğunlukla bağımsız olarak çalışarak çok yetkin bir yayım üretmesi halinde yazarlık istememelidir.

Bu noktada, öğrencinin profesyonel açıdan ne düzeyde olduğu, yani yetkinliği öne çıkmaktadır. Öğrencinin kendi çabasıyla çok yetkin bir yayım hazırlayabilmesi olasılığı, öğrenci-öğretim üyesi işbirliğinin, yayım sürecindeki diğer işbirliklerinde kullanılan ölçütlerle değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Yani eğer öğrenci herhangi bir öğretim üyesi kadar profesyonel bir sonuç elde etmişse, bu öğrencinin yazarlık hakkı ve sırası bir öğretim üyesinin yazarlık hakkı ve sırası ne zeminde belirleniyorsa o şekilde belirlenmelidir. Öğrencinin yayım aşamasında öğretim üyesinden çok yardım alması ya da araştırmanın yayına dönüşmesinde asıl yükün öğretim üyesince yüklenilmesi durumunda öğrencinin ilk yazar olmaması söz konusu olabilir.

Son olarak, öğretim üyesi - konumu ve yayım deneyimi gereği - makale yazılmadan önce yazarlığa ilişkin ve karşılıklı beklentilerin çok açık olarak belirtildiği bir anlaşmanın yapılması için önayak olmalıdır. Yazarlık hakkı ve sırasının ortak bir karara dayanması en uygun çözüm olacaktır. Karar alınırken öğretim üyesi öğrencisinin özerk çalışabilme becerisine ve yazma isteğine ilişkin yargısına dayanarak yazarlık sırası hakkında bir öneride bulunabilir. Bu anlaşma karşılıklı güveni artıracığı ve daha sonra doğabilecek sorunları ve sürtüşmeleri önleyebileceği için çok önemlidir.

Yazarlık Hakkının Yazarlar Arasındaki İşbölümü ile İlişkisi

Gerek mevcut etik ilkeler, gerekse değişik ortamlarda (konferanslar, e-posta listeleri, lisansüstü öğrenci toplantıları, vb.) edindiğimiz izlenimler yazarlık hakkı ve sırası belirlenirken öğrenci ve öğretim üyesinin konuyu ayrıntılı olarak ele almasının yararlı olduğu yönündedir. Bu uygulamanın bir yandan yazarlığın nitelik ve nicelik olarak hangi çabaların sonucu olması gerektiğini, öte yandan da yazarlar açısından işbölümünü ve her yazara düşen görevleri açıklığa kavuşturacağı beklenmektedir. Öğretim üyesi ve öğrencisinin bu konudaki açık iletişimi yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi sürecini açıklığa kavuşturmanın ötesinde, hem bu süreçte esas olan karşılıklı güveni pekiştirecek, hem de öğretim üyesi ve öğrencisinin alacağı ortak kararın daha adil olmasını ve tarafların bu karara daha sadık kalmasını sağlayacaktır.

Öğretim üyesi ve öğrencisinin ortak yayımlar söz konusu olduğunda yazarlık hakkının ve sırasının nasıl belirlenmesi gerektiği hakkında *olabildiğince erken* bir aşamada konuşması yararlı olacaktır. Danışman öğretim üyesi, araştırma veya yayına hazırlık sürecinin başında (özellikle de birçok öğrenci için ilk araştırma ve yayın olan tez çalışmalarında) öğrencisini, yayınlara profesyonel katkının doğası, yazarlık hakkı ve sırasının anlamı, öğretim üyesi-öğrenci işbirliğinin taraflara getireceği sorumluluk ve yükümlülüklerin yazarlık hakkı ve sırası ile ilişkisi gibi konularda bilgilendirmelidir. Bu süreçte tarafların, özellikle de öğrencinin becerileri ve yapabileceği katkı açıkça konuşulmalı, öğrenciden ne beklendiği açık olarak belirlenmeli ve karşılıklı beklentilerin uyushması sağlanmalıdır. Eldeki projenin gerektireceği çabanın açık olduğu durumlarda yazarların tam olarak ne tür katkılarda bulunacakları ve buna bağlı olarak yazarlık hakkı ve sırasının nasıl olacağı konusunda da görüş birliği ve uzlaşma sağlanmalı, hatta yazarlar gerekli gördüğünde uygun bir belge imzalanmalıdır. Bazı durumlarda, öğrenci bu kararın verilmesini öğretim üyesine bırakabilir. Böyle durumlarda, yukarıda söz edilen bilgiler verilmek kaydıyla, öğrencinin karar sürecine katılmama isteği saygıyla karşılanmalıdır. Başlangıçta belirlenen hak ve sıra, daha sonra kişilerin katkılarının isteğe bağlı veya elde olmayan nedenlerle değişmesi veya makalenin yayına girmeden önce geniş değişiklikler gerektirmesi gibi durumlarda *mutlaka* gözden geçirilmelidir.

Yazarların Katkılarının Saptanmasında Kullanılabilecek Ölçütler

Gerek psikolojide, gerekse diğer sosyal bilimlerde (örn., Netting ve Nicholscasebolt, 1997) yazarlık hakkı ve sırası için kullanılan ortak ölçütlerden söz etmek pek mümkün değildir.² Genel kabul gören bir ölçüt gerekli asgari katkıyı, yani yazarın mutlaka makalenin hazırlanmasına katılması gerektiğini, belirttiği için pek kullanışlı olamamaktadır. Kabul gören diğer bir ölçüt yazarlığın kişinin statüsünden (örn., öğrencilik)

bağımsız olarak, yazıya yapılan katkıya dayanılarak belirlenmesidir.

Yazarların katkılarının saptanmasında ortaya çıkan bir diğer güçlük uzun süreli çalışmalarda veya değerlendirme sürecinde birden fazla değişikliğe uğrayan makalelerde başlangıçta üzerinde anlaşılan katkının zamanla değişmesi ile ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin profesyonel gelişimleri de benzer bir güçlüğe yol açabilmektedir. Araştırma başladığında oldukça kısıtlı becerilere sahip olan bir öğrenci becerilerini zaman içinde artırabilir ve araştırmaya giderek daha fazla katkıda bulunabilir.

Yazarlık hakkı için görece daha kabul edilebilir bir ölçüt olarak kişinin makaleye hatırı sayılır ölçüde *yaratıcı ve düşünsel* katkısının olması önerilebilir. Bu ölçüt, her ne kadar çok açık olarak tanımlanamasa da, özellikle öğrencilerin sık sık yükledikleri profesyonel görevler dikkate alındığında şunları içerebilir: *Araştırma desenini geliştirmek, birbirinden farklı kuramsal yaklaşımları birleştirmek, yeni kavramsal modeller geliştirmek, ölçümleri tasarlamak, veri analizine ve analiz sonuçlarının yorumlanmasına katkıda bulunmak, makalenin belli bölümlerini yazmak.* Dolayısıyla bu tip katkılarda bulunan öğrenciler, yazarlık hakkına sahip olabilmelidir.

Bir çalışmaya çok fazla çaba ya da zaman verilmiş olması *tek başına* yazarlık elde etmek için yeterli değildir. Aynı zamanda bu çaba ve zaman yatırımının *profesyonel* bir katkı getirdiğine de - yukarıdaki tanımlar çerçevesinde - hükmedilmesi gereklidir. Öğrencinin yazarlığı gerçekten hak edip etmediği genelde yaratıcı ve düşünsel katkılarının diğer yazarlar tarafından önemli görülmesi ile belirlenmektedir. Kişinin yayına olan profesyonel katkısı, kişiye bu katkı için ücret ödenmesinden bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Eğer kişinin yayına önemli bir profesyonel katkısı varsa, bu yazarlık hakkı doğuracaktır. Kişiyeye para ödenmiş olması kişinin yazarlık hakkının yerini alamaz.

Yazarların Katkılarının Saptanmasında Ortaya Çıkan Sorunlar Nasıl Çözülebilir?

Bu yazıda şu ana dek yazarlık hakkı veya sırası hakkında söylenenlerin genelde sorun önlemeye yönelik olduğu, ancak getirilen önerilerin, özellikle yazarların katkılarına yönelik ölçütlerin,

² Sosyal bilimlerdeki uygulamaların, temel bilimler ve tıptaki gelenekselleşmiş uygulamalardan farklı olduğu bilinmektedir.

çok kesin ve üzerinde görüş birliğine varılmış ölçütler olmadığı ortadadır. Kesin ve yaygın kabul gören ölçütlerin yokluğunda böylesine önemli bir konuda belirsizlikler ve sorunların yaşanması gayet doğaldır. Bu konuda uyulması gereken ilkelerin yeterince belirgin olmaması yazarların, özellikle de öğretim üyelerinin, çok dikkatli ve özenli davranmalarını gerektirmektedir. Yazarlık hakkı veya sırası ile ilgili sorunların ender de olsa mahkemeye yansıdığı ve bir yazara çok açık olarak haksızlık yapıldığı saptanan durumlarda diğer yazarların çok ciddi yaptırımlar ile karşı karşıya kaldığı (örn., tazminat ödemek, okuldan uzaklaştırılmak gibi) göz önüne alındığında, yazarların bu süreçte çok dikkatli olmaları gerektiği çok açık olarak ortaya çıkmaktadır.

Yazarlık hakkı veya sırası ile ilgili sorunların doğması durumunda tercih edilebilecek bir yöntem, öğretim üyesinin ve öğrencinin konuyu kendi kurumları içinde resmi olmayan (örn., iki tarafı tanıyan diğer öğretim üyeleri veya öğrencilerin yardımı ile) veya daha resmi yollarla (örn., sorunu Bölüm Etik Kuruluna, Bölüm Yönetim Kuruluna, bölüm başkanına, öğrenci dekanına, taşımak gibi) çözmeleridir. Bu noktada yazarlık hakkı veya sırası ile ilgili sorunların kurum içinde resmi yollarla çözülmesi için gerekli birimlerin (örn., Bölüm Etik Kurulu) çok ender olarak bulunduğu kurumlara. Böylesi bir mekanizmanın bulunduğu kurumlara örnek olarak Pennsylvania Üniversitesi (Madden, 1998) ve bu üniversitedeki Sosyoloji Bölümü (Department of Sociology, 1998) verilebilir.

Yazarlık hakkı veya sırası ile ilgili sorunların kurum içinde resmi yollarla çözülebilmesi için organların oluşturulması halinde, bu organların etkili olması için gerek öğrencilerin gerekse öğretim üyelerinin bu konuda bilgilendirilmeleri gerekecektir. Bu bilgilendirmenin yazılı olarak ve bölüm içindeki bütün öğretim üyelerine ve lisansüstü öğrencilere ulaşarak yapılması yararlı olacaktır. Dağıtılacak metnin yazarlık hakkı veya sırası ile ilgili sorunların neler olduğunu örneklerle vermesi, yazarların haklarını ve sorumluluklarını belirtmesi, sorunların doğmaması için neler yapılabileceğini ve doğan sorunların nasıl çözülebileceğini olabildiğince ayrıntılı olarak aktarması önerilebilir. Bu tip metinlere örnek olarak

Pennsylvania Üniversitesi (Madden, 1998) ve bu üniversitedeki Sosyoloji Bölümü (Department of Sociology, 1998) tarafından hazırlanan metinler verilebilir.

Ayrıca lisansüstü öğrencilerin profesyonel gereksinimlerine yönelik olarak yapılan seminerlerde veya resmiyet içermeyen sohbet toplantılarında dağıtılan bu metinlerin üzerinde durulması yazarlık hakkı veya sırası ile ilgili bilgilendirmenin daha da başarılı olmasını sağlayacaktır. Örnek bir uygulama olarak, Wayne Eyalet Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde Gelişim Psikolojisi Doktora Programı bünyesinde yapılan "Profesyonel Gelişim Toplantıları" verilebilir³. Her yıl bu toplantılardan birinde yayın süreci ve bu süreçte karşılaşılan sorunlar ele alınmakta ve yayın yaparken uyulması gereken kuralları yaşanmış örnekler ile aktaran bir metin öğrencilere dağıtılmaktadır.

Son olarak, öğretim üyesi-öğrenci ortak yayınlarında doğan yazarlık hakkı veya sırası ile ilgili sorunların taraflarının bağlı bulunduğu kurum dışında çözülmesi olasılığı da düşünülebilir. Yazarlık hakkı veya sırası ile ilgili sorunların kurum bünyesinde çeşitli nedenlerle (örn., ilgili kurumsal mekanizmanın olmaması, öğrencilerin haklarının yenmesinin kurumsallaşmış bir uygulama olması gibi) çözümlenememesi ya da bulunan çözümlerin taraflardan birini memnun etmemesi durumunda tarafların mesleki örgütlerinden yardım beklemeleri söz konusu olabilir. Ancak dünyada birçok mesleki örgüt (Amerikan Psikologlar Birliği gibi güçlü mesleki örgütler de dahil olmak üzere) yazarlık hakkı veya sırası ile ilgili bir *danışma* veya *sorun çözücü* mekanizmayı henüz oluşturmamıştır.⁴

Örnek Durumlar ve Çözüm Önerileri

Bu bölümde yukarıda sunulan tartışmaya somut bir çerçeve oluşturması açısından birkaç görece ilginç örnek durum üzerinde durulacak ve bu durumlar için çözüm önerileri getirilecektir.

³ Bu makalenin ilk yazarı bu toplantılara doktora öğrencisi olarak katılmış ve bu toplantılardan çok yararlanmıştı.

⁴ Bu mekanizmaların nasıl kurulabileceği ve neden henüz kurulmamış olduğu bu yazıda ele alınmayacak denli kapsamlı konulardır ve tek başlarına başka bir yazının konusu olabilirler.

Örnek 1: Klinik psikoloji doktora programına kayıtlı bir öğrenci staj yaptığı klinikte bir doktora tezi araştırması yapmıştır. Çalışma konusu öğrenci ve staj danışmanı tarafından birlikte geliştirilmiştir. Tez jürisi doktora tezi danışmanı başkanlığında aynı anabilim dalından bir öğretim üyesi ve başka bir anabilim dalından seçilmiş bir öğretim üyesi ile toplanır. Doktora tezi başarılı bulunduktan sonra, doktora tezi danışmanı bu teze dayalı bir yayın olasılığını gündeme getirir. Öğrenci, makaleyi yazmayı, doktora tezi danışmanı makalenin yazım sürecinde danışmanlık yapmayı, öğrencinin staj danışmanı ise öğrencinin hazırladığı müsveddeleri gözden geçirmeyi üstlenir. İlk müsveddelerde öğrenci, staj danışmanı ve doktora danışmanı sırasıyla birinci, ikinci ve üçüncü yazar olarak belirlenir. Ancak birçok müsveddeden sonra, öğrenci ilgisini kaybettiğini belirtir ve makaleyi verileri yeniden derinlemesine analiz eden doktora tezi danışmanı tamamlar.

Önerilen Çözüm: Tezini veren öğrenci araştırma konusunun belirlenmesine katılmış, araştırma desenini geliştirmiş, veri toplamış ve makaleyi yazmaya başlamış ancak makale yayına tam hazır olmadan bu süreçten çekilmiştir. Bu durumda katkılarında dolayı yazarlık hakkına sahip olmalıdır. Bu karar, "öğrenci yazım sürecini tamamlasaydı ilk sırayı hakeder miydi?" sorusuna dayanılarak verilmelidir. Aynı şekilde tez danışmanı ve jüri danışmanının yazarlık sırası da yaptıkları katkılara göre belirlenmelidir. Tez danışmanın yaptığı yeni analizlerin önemine ve makaleyi yazmış olmasına bakılarak birinci, staj danışmanı ikinci, öğrenci ise üçüncü yazar olarak belirlenebilir.

Örnek 2: Bir lisans öğrencisi bitirme tezi için bir öğretim üyesinden danışmanı olmasını ister. Öğrenci bir konu seçer ve araştırmanın ön hazırlığını yapar; öğretim üyesi araştırmanın yöntemini geliştirir; öğrenci verileri toplar ve bilgisayara girer; verileri öğretim üyesi analiz eder ve öğrenci elde edilen verilerin bir bölümüne dayanarak tezini hazırlar. Tez bittikten sonra öğretim üyesi araştırmayı yayına değer bulur. Öğrenci makale yazma becerisinden yoksun olduğu için bunu öğretim üyesi yapar. Hazırlanan makalenin yaklaşık üçte biri öğrencinin bitirme

tezinin sonuçlarını, üçte ikisi ise diğer sonuçları içermektedir.

Önerilen Çözüm. Bu durumda öğrenci konuyu seçerek, araştırmanın gerçekleşmesine katkıda bulunarak ve tezini yazarak yazarlığı hak etmiştir. Yazarlık sırası belirlemede ise tez danışmanı öğrencinin ilgisi, istekliliği ve katkısı doğrultusunda karar vermelidir. Eğer öğrenci konuya çok ilgili ve çalışmaya istekli ise, öğretim üyesi öğrenciyi bütün araştırmayı içerecek makaleyi hazırlamak için teşvik edebilir ve öğrenciyi makale yazma becerisini edinmesi için destekleyebilir. *Öğretim üyesi bu tutumu ile araştırmacı yetiştirme görevini yerine getirecektir.* Öğrencinin makaleyi hazırlamada başarılı olması durumunda öğrenci birinci yazar olmalıdır. Eğer öğrenci çok ilgili ve istekli değilse ikinci yazar olarak belirlenmeli ve bu yayının öğrencinin bitirme tezini içerdiği bir dipnotla belirtilmelidir.

Örnek 3: Bir psikolog ve bir psikiyatrist ortak bir araştırma yürütmektedirler. Araştırmanın deseni geliştirildikten sonra psikolog öğretim üyesinin danışmanı olduğu bir öğrenci, yüksek lisans tezini araştırmasını bu araştırmanın bir parçası olarak yapmak üzere araştırma ekibine katılır. Öğrenciye konuyla ilgili birçok makale verilir. Öğrenci ayrıca kendi çabasıyla yeni makaleler bulur; verilerin bir kısmını toplar ve analiz eder; danışmanı olan psikolog gözetiminde tezini yazar. Tez bittikten sonra, ana araştırmanın diğer bölümlerinin analizleri psikolog ve psikiyatrist tarafından ortaklaşa yapılır ve sonuçlar yayına hazırlanır. Öğrenciden yazım sürecine bir katkıda bulunması istenmez.

Önerilen Çözüm: Bu durum farklı bir ikilem içermektedir. Psikolog ve psikiyatrist öğrenciye literatür sağlamış, fikri bulmuş ve öğrenciyi projeye dahil etmişlerdir. Öte yandan öğrenci de ek kaynaklar bulmuş, veri analizine katılmış ve makaleye katkıda bulunan bir tez yazmıştır. Öğrencinin makaleye yaptığı katkılar hatırı sayılır derecede önemlidir ve öğrenci yazarlığı hak etmiştir. Ancak makaleye katkısı diğer yazarlardan çok daha az ve profesyonel olarak da alt düzeyde olduğu için öğrenci üçüncü yazar olmalıdır.

Örnek 4: Bir lisans öğrencisi, bir öğretim üyesinin danışmanlığı ile bitirme tezine başlar.

Konuyu öğrenci seçer ve kapsamlı bir literatür taramasından sonra ilgisini çeken bir araştırma başlığı belirler. Öğrenci literatürde araştırmasına uygun mevcut ölçekler bulamadığı için öğrenci ve öğretim üyesi birlikte yeni bir ölçek geliştirirler. Öğrenci verileri toplar ve girer; öğretim ise üyesi analizleri yapar. Öğrenci öğretim üyesinin danışmanlığı ile tezi yazar ve tezi çok değişiklik gerektirmeden son haline getirir. Öğrenci ve öğretim üyesi bu araştırmanın yayımlanmayı hak eden bir araştırma olduğuna karar verirler. Öğrenci tezi bir makale olarak yeniden yazma becerisinden yoksun olduğu için bu işi öğretim üyesi yapar. Öğrenci ilk yazar olarak belirlenir. Ancak makaleyi değerlendiren hakemler ek analizlerin yapılmasını ve makalenin bu analizlerin sonuçlarını içerecek şekilde genişletilmesini isterler. Bu ek analizler bitirme tezinde bulunmamaktadır.

Önerilen Çözüm: Bu öğrenci kesinlikle yazarlık hakkına sahiptir. Araştırma konusunu bulmuş, literatürü taramış, ölçek geliştirme sürecine katılmış, veri toplamış ve her aşamada danışmanına çok az gereksinim duymuştur. Öğrenci bir lisans öğrencisinden beklenebilecek düzeyin çok üstünde bir başarı sergilemiştir. Öğretim üyesi bunun farkında olduğu için tezin makale haline getirilmesini üstlenmiş, ancak ikinci yazar olmayı kabul etmiştir. Gerekli yeni analizlerin yapılması ve makalenin genişletilmesi için öğretim üyesi ve öğrenci işbölümü yapmak durumundadır. Eğer öğrenci makalenin elden geçmesi aşamasına da katkıda bulunursa ilk yazar olarak kalmalıdır.

Örnek 5: Bir yüksek lisans öğrencisi bir öğretim üyesinin danışmanlığı altında tezini yürütmektedir. Öğrenci konuyu seçer, konuyla ilgili literatür bulur, araştırma desenini geliştirir, veri toplama araçlarını bulur ve yeni araçlar geliştirir, verileri toplar ve bilgisayara yükler, analiz eder ve tezini yazar. Bu süreç boyunca akademisyen öğrenciye gerektikçe yardımcı olur. Tez kabul edildikten sonra öğrenci tezi bir makaleye dönüştürür. Öğrencinin tez danışmanı olan öğretim üyesi makalenin yazılmasına doğrudan katılmaz ama müsveddelerini gözden geçirerek önerilerde bulunur. Makaleyi son haline öğrenci getirir.

Önerilen Çözüm: Öğretim üyesi araştırmada ve makalenin yazılmasında doğrudan görev

almamıştır. Öğretim üyesinin danışmanlık sürecinde ve özellikle de makale yazılırken yaptığı öneriler önemli bir katkı sağlamışsa (örn., öneriler öğrenci için yeni bir açılım sağlamış, yani makalenin yaklaşımına katkıda bulunmuş veya bulguların değerlendirilmesi aşamasında makalenin değişik bir yön almasına neden olmuşsa) öğretim üyesi ikinci yazar olabilir.

Yazarların Öğrencilik Sürecindeki Deneyimleri

Bu bölümde yukarıda sunulan örnek durum ve çözümlere katkıda bulunulacağı düşünülen *yazarlar tarafından yaşanmış* deneyimler aktarılacaktır. Aktarılan her iki deneyim de, yayına katkıda bulunan bütün yazarlar tarafından *karşılıklı olarak kabul edilebilir bulunmuş çözümler* içermektedir. İlk örnekte bir yüksek lisans öğrencisi katkıda bulunduğu yayımda yazarlık hakkı elde etmektedir. İkinci örnekteyse doktora programına kayıtlı bir öğrenci önce yüksek lisans tezini danışmanı ile yayına dönüştürmekte, daha sonra da çalıştığı projede katkıda bulunduğu bir yayımda ikinci yazar bir üçüncü yayındaysa, önce dördüncü yazar olarak belirlenmekte ancak makaleye katkısının artması sonucu ikinci yazar durumuna gelmektedir.

Bilindiği üzere yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin çalıştıkları araştırmalar içerisinde katkıda buldukları yayınlar için yazarlık hakkı elde edememeleri Türkiye'de sık rastlanan bir sorundur. Bu iki örneğin bu sorunun çözümüne yönelik örnekler oluşturacağımızı umuyoruz.

Örnek 1: Bir öğretim üyesi kültürlerarası araştırmasının kendi kültürüne ait ilk bulgularını bir kongrede bildiri olarak sunmayı planlamaktadır. Bildiride sunulacak çalışmaya bir yüksek lisans öğrencisi⁵ de katılır. Öğrenci öğretim üyesi ile birlikte verileri temizler, analiz eder ve bildiri için gerekli tabloları hazırlar. Öğrenci, analizler sırasında ortaya çıkan beklenmedik bazı bulguları açıklamaya yönelik yeni bir görüş ileri sürer ve verileri değişik bir şekilde analiz ederek görüşünü destekler sonuçlar elde eder. Sunulan bildirinin tamamına yakını öğretim üyesi yazar; tartışma

⁵ Bu makalenin ikinci yazarı.

kısmı ise öğrencinin de katılımıyla yazılır. Kongrede sunulan bildirinin ilk yazar öğretim üyesi, ikinci yazarı ise öğrenci olarak belirlenir.

Örnek 2: Yüksek lisans tezinin yayına dönüştürülmesi. Bir öğretim üyesi başlatmak istediği ve araştırma desteği bulduğu boylamsal çalışmada kullanacağı yöntem için bir ön deneme çalışması yapacaktır. Bu çalışmaya öğretim üyesinin önerisi üzerine bir yüksek lisans öğrencisi⁶ kendi tezinin sorularını ekler, boylamsal çalışma için denenen yöntemin geliştirilmesinde çok önemli bir rol oynar ve bu yöntemi tezinde kullanır. Öğrenci tezi hazırlarken öğretim üyesinden önemli ölçüde yardım alır. Öğrenci tezini başarı ile savunduktan sonra tezini yayına dönüştürmeye karar verir. Makaleyi öğrenci hazırlar, öğretim üyesi ise müsveddeleri okuyarak yön belirlemede ve teknik katkılarda bulunur. Yazı dergiye gönderilirken öğrenci ilk yazar, öğretim üyesi ise ikinci yazar olarak belirlenir.

Ortak yayında ikinci yazarlık. Öğretim üyesi kurduğu araştırma ekibine öğrenciyi araştırma asistanı olarak alır. Öğretim üyesi ve öğrenci ön çalışmada geliştirilen yöntemi ve proje ekibinin topladığı ilk dalga verileri kullanarak betimsel bir makaleye başlarlar. Araştırma ekibine ön çalışmadan sonra katılan iki kişi daha makalenin yazılmasına katkıda bulunur. Araştırmaya ve makaleye katkı oranı göz önünde tutularak yazarlık sırası belirlenir. Öğretim üyesi ilk yazar, öğrenci ikinci yazar, doktoralı araştırmacı üçüncü yazar, projedeki diğer araştırma asistanı ise dördüncü yazar olarak belirlenir.

Yazar sırasındaki değişiklik. Proje sürerken araştırma ekibi birbiri ile ilişkili sorulara yanıt veren bir dizi bildiri ve makale üzerinde çalışmaya başlar. Araştırma ekibindeki kişiler kendi ilgileri doğrultusunda birer makale için öncülük ederler ve ilk yazar olarak belirlenirler. Bu makalelerden biri için öncülüğü doktoralı araştırmacı (*ilk yazar*) ve projedeki ikinci araştırma asistanı (*ikinci yazar*) yaparlar. Katkı oranı göz önünde tutularak projeyi yürüten öğretim üyesi üçüncü yazar olarak belirlenir. Konuya doğrudan ilgi duymayan ama makale için gerekli ve alışılmadık analizleri

toplantılarda öneren ve yapan öğrenci ise dördüncü yazar olarak belirlenir.

Makale, gönderildiği ilk dergiden çok uzayan bir değerlendirme sonucu önce değişiklik isteği, daha sonra ise red yanıtı alır. Bu süreç içerisinde ilk yazar ve ikinci yazar araştırma ekibinden ayrılırlar. Projeyi yürüten öğretim üyesi makaleyi red nedenlerini göz önüne alarak yeniden yazmaya karar verir. Makale büyük ölçüde yeniden yazılır, değişik bir yön alır ve yeni analizler ile güçlendirilir. Makalenin son haline yapılan katkılar göz önüne alınarak ve bütün yazarlar ile görüşülerek yazar sırası yeniden belirlenir. Öğretim üyesi ilk yazar, öğrenci ikinci yazar olurken, projeden ayrılan doktoralı araştırmacı ve ikinci araştırma asistanı üçüncü ve dördüncü yazar olarak belirlenirler.

⁶ Bu makalenin ilk yazarı.

Kaynaklar

- Amerikan Psikologlar Birliği [American Psychological Association]. (1992). Ethical principles of psychologists and code of conduct. *American Psychologist*, 47, 1597-1611
- APA Etik Kurulu [American Psychological Association Ethics Committee]. (1983) Authorship guidelines for dissertation supervision. Washington, DC: APA.
- Costa, M. M., & Gatz, M. (1992). Determination of authorship credit in published dissertations. *Psychological Science*, 3, 354-357.
- Department of Sociology. (1998) Co-authorship between faculty and students in sociology at the University of Pennsylvania. (İnternetten 9 Temmuz 1999'da elde edilmiştir.
(www.soc.upenn.edu/academics/grad/authorship.html)
- Diener, E. (1998) Editorial. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 1.
- Fine, M. A. & Kurdek, L. A. (1993) Reflections on determining authorship credit and authorship order on faculty-student collaborations. *American Psychologist*, 48(11), 1141-1147.
- Holaday, M. & Yost, T. E. (1994) Psychology of the scientist: LXVIII. Trends in multiple authorship. *Psychological Reports*, 74(1), 299-303.
- Madden, J. F. (1998) Authorship credit in student-faculty publications. *University of Pennsylvania Almanac*, 44, 21. (İnternetten 9 Temmuz 1999'da elde edilmiştir.
(www.upenn.edu/almanac/v44/n21/authorship.html)
- Netting, F. E. & Nichols-casebolt, A. (1997) Authorship and collaboration - preparing the next generation of social work scholars. *Journal of Social Work Education*, 33(3), 555-564.
- Tarnow, E. (1999). Authorship credit in science: Junior physicists' perceptions. *American Physical Society News*. (İnternetten 9 Temmuz 1999'da elde edilmiştir.
(www.aps.org/apsnews/0499/049919.html)

Türk Psikoloji Dergisi Özel Sayısı için Çağrı

“Türkiye’de Psikoloji: Bir Değerlendirmeye ve İleriye Açılım”

Türk Psikoloji Dergisi Yayın Kurulu, Türkiye’de psikolojinin teoride ve uygulamadaki durumu, gereksinimleri ve geleceği hakkında kapsamlı bir tartışmayı başlatmak amacıyla bir özel sayı tasarlanmaktadır. Bir yandan psikolojinin hemen her alanında uzmanlaşmanın arttığı, bir yandan da toplumda gerek psikologlarca yapılacak araştırmalara gerekse psikologlarca verilmesi gereken hizmetlere gereksinimin ve isteğin yoğunlaştığı günümüzde, psikologların böyle bir tartışmayı başlatması gerekmektedir.

Türkiye’de, ister akademisyen ister uygulamacı olsunlar, bütün psikologların bir durum saptamasına ve ileriye dönük bir açılıma gereksinim duyduğu kanısındayız. Bu gereksinimin psikolojinin her alanında görev yapan psikologların *doğrudan* katılımı ile tartışılması gerektiği de çok açıktır. Bu nedenle, bu özel sayıda amaçlanan, psikolojinin belli başlı her dalından en az iki uzmanın kendi dallarında psikolojinin Türkiye’de nereye geldiğini gerek olumlu gerekse olumsuz yanları ile değerlendirmeleri, bu alandaki gereksinimleri saptamaları ve geleceğe yönelik önerilerde bulunmalarınıdır.

Bu amaçlara ulaşılabilmesi için Türk Psikoloji Dergisi’nin bu özel sayısına gönderilecek her yazının şu özelliklere sahip olması beklenmektedir:

- Konu alınan uzmanlık alanının hem dünyada hem de Türkiye’de geldiği nokta nedir?
- Bu alanda toplumsal dinamikler, hizmet gereksinimleri ve istemleri nelerdir?
- Bu alanda eğitim şu an nasıl yapılmaktadır ve bu eğitim ne derece yeterlidir?
- Bu alanda hangi yönde ilerlemek uygun olacaktır ve atılması gereken somut adımlar nelerdir ?

Bu sayıya yazı göndermesi beklenen psikologlar şunlardır:

- Öğretim üyeleri,
- Araştırmacılar,
- Psikolojik hizmetler veren uygulamacı psikologlar,
- Çeşitli alanlarda uygulama yapmaya çalışan ancak mesleklerini yeterince yerine getiremediğini düşünen psikologlar,
- Lisans sonrası eğitimlerini sürdürmekte olan öğrenciler.

Türkiye’de psikolojinin durumunun bu özel sayıda birçok psikoloğun katılımı ile olabildiğince kapsamlı olarak tartışılmasını sağlamak amacıyla, özel sayıya gönderilen yazılar Türk Psikoloji Dergisi yayın değerlendirme sürecinden geçecektir. Bu süreçte gerek Akademik Danışmanlar Kurulu üyeleri, gerekse alanda çalışan hakemler görev alacaktır.

Bu özel sayı 2000 yılı için tasarlanmaktadır. Bu sayıya gönderilecek yazıları lütfen **en geç 30 Ekim 1999** tarihine kadar Türk Psikologlar Derneğine ulaştırınız.

Özel Sayı için Yazışma Adresi:

Doç. Dr. Serdar M. Değirmencioglu,
Türk Psikoloji Dergisi Yardımcı Yayın Yönetmeni
Türk Psikologlar Derneği
Meşrutiyet Cad. 22/12, Kızılay, 06640 Ankara.
Tel: (312) 210 51 07; Tel / Faks: (312) 417 40 59
e-posta: serdar-degirmencioglu@metu.edu.tr

Türk Psikoloji Dergisi (TPD) Yazım Kuralları

Türk Psikoloji Dergisi (TPD)'nde görgül çalışmalara ve derleme türü yayınlara (en son literatürü kapsamlı bir şekilde kapsayan yazılar, meta-analiz çalışmaları, model önerileri, olgu sunuları ve tartışmalar vb.) yer verilmektedir. Tüm yazılar Amerikan Psikologlar Birliği tarafından yayınlanan 'Publication Manual of American Psychological Association (4. Baskı), 1994' adlı kitapta belirtilen yazım ilkelerine uygun olarak yazılmalıdır. Türkçe yazım kurallarıyla ilgili yeni bir bilgi sizlere ulaştırılıncaya kadar Dergimizin son sayısındaki yazım kuralları dikkate alınmalıdır.

GENEL İLKELER

1. Dergiye gönderilecek yazılar, A4 boyutlarında beyaz kağıda üst, alt, sağ ve sol boşluk 2,5cm bırakılarak (16 x 24,7"lik alana) çift aralıklı ve düz metin yazılmalıdır (Bu ölçüler, gönderilen tablo ve grafiklerin dergi sayfa boyutları dışına taşmaması ve daha kolay kullanılmasını sağlayacaktır).
2. Yazılar 5 kopya olarak gönderilmeli ve uzunluğu 25-30 sayfayı geçmemelidir.
3. Yazılarda Türk Dil Kurumu'nun yazım kılavuzu örnek alınmalı, yabancı sözcükler yerine olabildiğince Türkçe sözcükler kullanılmalıdır. Türkçe'de pek alışılmamış sözcükler yazıda kullanılırken ilk geçtiği yerde yabancı dildeki karşılığı parantez içinde verilmelidir. (Türkçe ve İngilizce)
4. Yazılar başlık sayfası, özet (Türkçe ve İngilizce), anahtar sözcükler, ana metin, kaynaklar, ekler, tablolar, şekil başlıkları, şekiller, yazar notları ve yazışma adresi ile genişletilmiş İngilizce uzun özet (summary) bölümlerini içermelidir.

a) **Başlık sayfası:** En fazla 10-12 kelimedden oluşan makale başlığı, kısa başlık (kelimeler arasındaki boşluklar ile beraber en fazla 50 karakter), yazarların adı ve soyadı, ünvanı ve çalıştığı kurumu içermelidir.

b) **Özet ve anahtar sözcükler:** Özet, Türkçe ve İngilizce olmak üzere her iki dilde 'Özet' ve 'Abstract' başlıkları altında 200 kelimeyi geçmeyecek şekilde olmalıdır. Anahtar sözcükler (3 ile 10 arasında) Türkçe özetin altında 'Anahtar Sözcükler' ve İngilizce özetin altında 'Key words' başlığı kullanılarak verilmelidir. Türkçe ve İngilizce özetin her biri yeni bir sayfadan başlamalıdır.

c) **Ana metin:** Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Görgül makalelerde metin, sırasıyla giriş, yöntem, bulgular ve tartışma bölümlerinden oluşmalıdır. Derleme türü makalelerde, makalenin içeriğine bağlı olarak bu sıra izlenmeyebilir. Kısa başlık her sayfanın sağ köşesinde, yanında sayfa numarası olacak şekilde tekrarlanmalıdır. Ana metnin ilk sayfası makalenin başlığı ile başlamalıdır. Başlıktan sonra, "Giriş" alt başlığı yazılmadan paragraf ile metne başlanmalıdır. Yöntem, Bulgular ve Tartışma bölümleri yeni bir sayfadan başlamaz. Bir bölüm bittikten sonra, aynı sayfada diğeri onu izler.

Giriş bölümü makalenin başlığı ile başlamalıdır ve yapılan araştırma ile ilgili olarak, literatürdeki yaklaşım ve bulgular ile araştırmanın amacını içermelidir.

Yöntem bölümü örneklem, veri toplama araçları ve işlem olmak üzere 3 alt bölümden oluşmalıdır.

Bulgular araştırmanın denencelerini test etmek amacı ile kullanılan istatistiksel analizleri, her değişkene ait ortalama ve standart sapma değerlerini içermelidir. Tablolar ve şekiller ayrı bir sayfada yazının en sonunda verilmelidir.

Sıklıkla kullanılan istatistiksel teknikler metin içinde rapor edilirken aşağıda belirtilen şekilde olmalıdır:

Varyans analizi:

....yaş değişkeninin temel etkisi anlamlıdır, $F(1,123) = 5.43, p < .05$.

Korelasyon ve kay-kare değerleri rapor edilirken denek sayısı (n) ve t, F çoklu karşılaştırmalar (Tukey testi gibi) rapor edilirken serbestlik derecesi (sd) mutlaka verilmelidir. Regresyon analizleri rapor edilirken R, R², F, Beta, T ve p değerleri verilmeli; faktör analizi rapor edilirken ise her bir faktör altındaki maddelerin faktör yükleri (factor loadings) ve her bir faktörün açıkladığı varyans bilgileri verilmelidir.

Tartışma bölümü, araştırma bulgularının literatür ışığında açıklanmasını, tartışılmasını içermelidir.

d) **Kaynaklar:** Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Metin içinde belirtilen tüm kaynaklar 'Kaynaklar' listesi içinde yer almalıdır.

Metin içinde kaynaklara atıfta bulunurken yazarların soyadları ve yayın tarihi kullanılır. Örnekler:

- Savaş (1985) ...
- Savaş'a (1985) göre ...
- File ve Smith (1992) ...
- File ve Smith'e (1992) göre ...
- Martin, Sheldon ve Yaffee (1994)...

Yazar sayısı 3 ile 5 arasında ise, metin içinde geçtiği yerde yukarıda olduğu gibi verilir, daha sonra ise Martin ve arkadaşları (1994) ... olarak verilmelidir.

Yazar sayısı 6 veya daha fazla ise metin içinde ilk geçtiği yerden itibaren Smith ve arkadaşları (1980) olarak verilmelidir.

Parantez içinde cümle sonunda birden fazla esere atıfta bulunuluyor ise kaynaklar alfabetik sıra ile verilmelidir.

... (Doğan, 1987; Kleft ve Dobson, 1990; Smetih ve ark., 1980; Winson, George ve Zeng, 1986).

Kaynaklar bölümünde kaynaklar alfabetik sıra ile verilmelidir. Birden fazla yazarlı Türkçe ve yabancı kaynaklar için son yazarın soyadından önce '&' işareti kullanılmalıdır. Kaynakların yazım kuralları ile ilgili olarak lütfen dergimizin son sayısını (43. sayı) dikkate alınız.

e) **Ekler:** Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Araştırmada kullanılan ölçekler gibi ek bilgileri içerir.

f) **Tablolar:** Yeni bir sayfadan başlamalıdır ve her bir tablo ayrı bir sayfada verilmelidir. Tabloların verilmiş şekli ile ilgili olarak dergimizin 43. sayısı dikkate alınmalıdır. Tablo numarası ve Tablo başlığı tablonun üstünde yer almalıdır.

g) **Şekil başlıkları ve şekiller:** Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Şekil numarası ve şekil başlıkları aynı sayfada alt alta verilmelidir. Şekillerin her biri ise ayrı sayfalarda verilmelidir. Özel baskı gerektiren şekil ve fotoğrafların masrafları yazardan alınır.

h) **Yazar notları:** Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Eğer araştırma bir tez çalışmasının özeti ise veya araştırmayı destekleyen kurum(lar)

var ise bu bölümde belirtilmelidir. Ayrıca araştırmacının, araştırmaya katkılarından dolayı teşekkür etmek istediği kişiler de bu sayfada belirtilmelidir.

i) **Yazışma adresi:** Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Yazarın veya yazarlardan bağlantı kurulabilecek olan kişinin adresi, telefon numarası ve varsa faks numarası ile e-posta adresi bu bölümde yer almalıdır. Tek kopya olması yeterlidir.

i) **Genişletilmiş İngilizce özet (summary):** Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Çift aralıklı, 4-10 sayfa uzunluğunda olmalı; giriş, yöntem, bulgular ve tartışma bölümlerini içermelidir.

5. Yazılarda ifade edilen düşüncelerden yazarları sorumludur.

6. TPD'de yayınlanan yazılardan ancak kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Yazının içeriğinde olabilecek çarpıtmalardan alıntıyı yapan ve yayınlayan kişi ya da kuruluşlar yasalar karşısında sorumludur.

7. TPD'ye gönderilen yazılar yayınlansın ya da yayınlanmasın geri gönderilmez.

8. Yazı, yayına kabul edildikten sonra yazarından Word 6.0 veya sonrası sürümü ile yazılmış bir kopyası, 3,5 inçlik diskette istenir.

9. Yayın Kurulu, yazıda gerekli gördüğü sözcükleri değiştirebilir.

10. Kurallara uymayan yazılar yayınlanmaz.

11. TPD'nde yayınlanan yazılar için herhangi bir ücret ödenmez. Ancak makale yayımlandıktan sonra, yazar TÜBA'ya başvurduğu takdirde, TÜBA'nın uluslararası yayınları özendirme fonu kapsamında belirlenen maddi ödülü talep edebilir.

12. Yayınlanan her araştırmanın verilerinin 5 yıl süre ile araştırmacı tarafından saklanması zorunludur. Gerek yayın politikamız gerekse dahil olduğumuz uluslararası yayın kuruluşlarının kuralları gereğince zaman zaman bazı yazıların verileri ve analiz programları yazarlarından istenebilecektir.

Türk Psikoloji Dergisi (TPD) Derleme Yazıları İlkeleri

Dergimizin gelecek sayılarında yer alacak yayınların iki ana grupta toplanmasına karar verilmiştir. İlk grupta geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ile sınırlı kalmayacağı umulan görgül çalışmalar, ikinci grupta ise aşağıdaki beş grupta toplanan gözden geçirme, model önerme ve olgu sunuları çalışmaları yer alacaktır. Yurt içinde ve dışında yaygın olarak üzerinde durulan ya da ilgi gören konularda en son literatürün kapsamlı bir şekilde sunulduğu derlemeler.

1. Okuyucu kitlesinin yararlanabileceği konulardaki görgül çalışmaların derlenmesi ya da gözden geçirilmesi.
2. Okuyucu kitlesinin yararlanabileceği konularda meta-analitik değerlendirmeler.
3. Kuramsal literatürlerdeki birikimlerin neden-sonuç ilişkilerini içeren model önerileri şeklinde sunulması.
4. Olgu sunuları ve tartışmalar.

Birinci grupta yer alan yazılardaki esas, okuyucuyla bir alanı değişik boyutları ile tanıtmak ve geniş bir perspektif sunabilmektir. Hedef, çoğunluğunu akademisyen, uygulayıcı ve öğrencilerin oluşturduğu okuyucu kitlesini kuramsal ve görgül literatürdeki farklı sorular, yaklaşım ve bulgularla tanıştırmak ve bu konuda güvenilir, zengin bir kaynak oluşturmaktır. Bu yazılarda yapılmış olan çalışmaların, yaklaşımların ve bulguların tekdüze bir şekilde sunulmasının ötesine geçilmesi amaçlanmaktadır. Diğer bir deyişle, bu yazılarda iki boyutlu literatür özetlemeleri yerine, yeni sorular ve çalışmalara zemin hazırlayabilecek nitelikte akademik ürünlerin oluşturulması hedeflenmektedir.

İkinci grup yazılarda, belirli bir alanda yayınlanmış olan çalışmaların niceliksel olarak yorumu ve gözden geçirilmesi hedeflenmektedir. Bu gruptaki yazıların birinci gruptakilerden farkı, gözden geçirilen yazıların görgül çalışmalar ile sınırlandırılmış olmasıdır.

Üçüncü grupta yer alan çalışmalar ise, belirli bir konuda yayınlanmış olan görgül çalışmaların niceliksel değil istatistiksel ya da meta-analitik yöntemlerle gözden geçirilip özetlenmesi olarak tanımlanmıştır. Bir konuda yapılmış görgül

çalışmaların bulgularının istatistiksel olarak kümülatif bir şekilde ifade edilmesinde kullanılan bir teknik olan metaanalizi, olayları ve ilişkileri anlamak için, tek bir çalışmada gerçekleşmesi olası olmayan geniş bir perspektif sağlar.

Dördüncü gruptaki yazılar, örtük değişkenler arasındaki nedensel ilişkilerin irdelendiği model önerilerini içermektedir. Psikolojide, sosyal, kişilik ve örgüt psikolojisi başta olmak üzere birçok alanda, örtük değişkenler arasındaki ilişkiler nedensel modeller çerçevesinde yapılandırılmakta ve test edilmektedir.

Olgu sunularının temel hedefi ise, uygulamalı alanda çalışan psikologlar arasındaki bilgi alışverişini geliştirmek ve uygulamalı alanlardaki öğrenciler için iyi bir kaynak oluşturmaktır. Amaç, olguların sadece aktarılması değil, içsel tutarlığı olan belirli bir kuramsal çerçeve içerisinde sunulup tartışılması ve hatta farklı kavramlar açısından irdelenmesidir.

AKADEMİK DANIŞMANLARA TEŞEKKÜR

Türk Psikoloji Dergisi yazı değerlendirme sürecinin başarısı bu süreçte görev alan danışmanların katkılarına bağlıdır. Türk Psikoloji Dergisi yazı değerlendirme sürecine 1998 yılında katkıda bulunan Akademik Danışmanlar Kurulu üyelerine meslekdaşlarımız adına teşekkür ediyoruz.

Türk Psikoloji Dergisi yazı değerlendirme sürecinde ayrıca gerekli görüldüğünde Akademik Danışmanlar Kurulu üyesi olmayan, kendi alanlarında uzman meslekdaşlarımız da görev almaktadırlar. Aşağıda adları geçen meslekdaşlarımız 1998 yılında Türk Psikoloji Dergisi yazı değerlendirme sürecine zaman ayırarak titiz emekleriyle katkıda bulunmuşlardır. Katkıları için kendilerine meslekdaşlarımız adına teşekkür ediyoruz.

- Doç. Dr. İhsan Dağ
- Dr. Adnan Erkuş
- Doç. Dr. Gönül Kırcaali İftar
- Dr. Bengi Öner
- Doç. Dr. Refia Palabıykoğlu
- Dr. Nuray Sakallı
- Dr. Mehmet Akif Sayılğan
- Dr. Ceylan Tuğrul
- Prof. Dr. Ayşe Yalın

Doç. Dr. Gürkan Tekman, Türk Psikoloji Dergisi Akademik Danışmanlığından ayrılmıştır. Kendisine Dergimize olan katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

TÜRKİYE'DE PSİKOLOJİ UYGULAMA, ARAŞTIRMA VE YAYINLARINDA ETİK İLKELER TARTIŞMA DİZİSİNE KATKI ÇAĞRISI

Bilindiği üzere Türk Psikoloji Dergisi'nin 41. Sayısı ile Türkiye'de üzerinde henüz yeterince durulmamış olan etik ilkeler üzerine bir tartışma forumu başlatılmıştır. Bu forumda yer alacak tartışmaların ileride oluşturulması beklenen "Türkiye'de Psikoloji Uygulama, Araştırma ve Yayınlarında İzlenecek Etik İlkeler" bütününe temel oluşturacağı umulmaktadır.

Bu tartışma forumu 41. Sayıda Yrd. Doç. Dr. Canan Sümer'in araştırmalarda uyulması gereken etik kurallar üzerinde durduğu yazı ile başlamış ve 42. Sayıda Yrd. Doç. Dr. Zeynep Aycan'ın endüstri ve örgüt psikolojisi alanında etik uygulamalar üzerinde durduğu yazısı ile sürmüştür. Bu sayıda yayımlanan Doç. Dr. Serdar M. Değirmencioğlu ve Psk. Kürşad Demirutku'nun öğrenci-öğretim üyesi işbirliğinin yayına dönüşmesi sürecinde izlenmesi uygun etik ilkeler üzerinde, durdukları yazı, bu tartışma dizisinin üçüncü ayağını oluşturmaktadır.

Türk Psikoloji Dergisi okuyucularının bu tartışma forumuna katkıda bulunacak yetkinliğe ve isteğe sahip olduğuna inandığımız için Dergimiz okuyucularına bu foruma katkıda bulunmaları için açık bir çağrıda bulunmayı uygun gördük.

Bu foruma katkıda bulunacak okuyucularımıza şimdiden teşekkür ediyoruz.

Türk Psikoloji Dergisi Yayın Yönetmenleri

Kongreler

21-23 Ekim 1999

1. İzmir Psikanaliz ve Psikoterapi Günleri:
Psikopatoloji ve Teknik
Başvuru: Halime Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi
Vakfı
Tel: (0.212) 368 82 29
e-mail: analiz@psikiyatri.egc.edu.tr

28-31 Ekim 1999

"6. Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi" *Kapadokya*
Başvuru: Doç. Dr. Oğuz E. Berksun
Ankara Ün. Tıp Fak. Psikiyatri A.B.D.
Cebeci-ANKARA Tel/Fax: 0312 362 12 92
email: berksun@medicine3.ankara.edu.tr

14-16 Nisan 2000

Annual Society for Industrial-Organizational
Psychology Conference
Yer: New Orleans, Louisiana, USA.
Contact: Lee Hakel, SIOP, PO Box 87, 745 Haskins
Rd (Ste A), Bowling Green, OH 43402-0087, USA.
Fax: intl +1-419-352-2645
e-mail: Lhakel@siop.bgsu.edu

17 - 20 Mayıs 2000

*IX. Anadolu Psikiyatri Günleri Trakya Üniversitesi
Tıp Fakültesi Psikiyatri A.B.D. Yazışma Adresi:*
Yard. Doç. Dr. Cengiz Tuğlu
Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri A.B.D.
"KONGRE" 22030 Edirne
Tel: 0 284 235 76 41-50/1141 ve 1142
0 284 235 28 21
Fax: 0 284 235 28 21
e-mail: genel1@aix.trakya.edu.tr
Web: <http://www.trakya.edu.tr/anadolu2000/anadolu.htm>

16-19 Temmuz 2000

Brighton Centre Brighton United Kingdom For
Further Information: ICIS 2000 Secretariat CASA –
School of Cognitive and Computing Sciences
University of Sussex Brighton BN1 9QH United
Kingdom
Tel: +44 1273 678448 Fax: +44 1273 671320
e-mail icis2000@cogs.susx.ac.uk
Web: www.isisweb.org/confs.htm

TÜRK PSİKOLOJİ DERGİSİ ABONELİK FORMU

Türk Psikoloji Dergisi aboneliği, yılda iki olağan sayı ve iki özel sayıyı (ya da eş değeri yayın) kapsamaktadır.

Adı Soyadı: _____

Ev Adresi: _____

Ev Tel ve Faks: _____

İş Adresi: _____

İş Tel ve Faks: _____

E-mail: _____

Şehir / Ülke: _____

Dergilerinizin Hangi Adresinize Gönderilmesini istiyorsunuz

Ev Adresime

İş Adresime

ABONELİK BİLGİLERİ

(Lütfen aşağıdaki seçeneklerden istediğinizi işaretleyiniz)

1999 yılı bireysel abonelik 5.000.000 TL. Yurtdışı 35\$-55DM

1999-2000 yılları bireysel abonelik 7.500.000 TL. Yurtdışı 50\$-70DM

1999 yılı kurumsal abonelik 10.000.000 TL

1999-2000 yılları kurumsal abonelik 15.000.000 TL

Ücreti, Türk Psikologlar Derneği'nin Yapı Kredi Bankası Mithatpaşa Şubesi 1002996-7 no'lu banka hesap numarasına ya da Türk Psikologlar Derneği'nin 105222 no'lu posta çeki hesabına yatırabilirsiniz. Ayrıca ödemelerinizi Kredi Kartı ile de yapabilirsiniz. Bunun için lütfen Derneğimizden form isteyiniz. Ayrıca Derneğimizin web sitesinde Kredi Kartıyla Ödeme Formunu bulabilirsiniz.

Yazışma Adresi

-Meşrutiyet Cad. 22/12 Kızılay 06640 ANKARA

-P.K. 117, 06662 Küçükesat ANKARA

Tel: (0-312) 425 67 65 – Faks: (0-312) 417 40 59

WEB: <http://www.psikolog.org.tr>

E-mail: bilgi@psikolog.org.tr

TÜRK PSİKOLOJİ YAZILARI ABONELİK FORMU

Adı Soyadı: _____

Ev Adresi: _____

Ev Tel ve Faks: _____

İş Adresi: _____

İş Tel ve Faks: _____

E-mail: _____

Şehir / Ülke: _____

Dergilerinizin Hangi Adresinize Gönderilmesini istiyorsunuz

Ev Adresime

İş Adresime

ABONELİK BİLGİLERİ

(Lütfen aşağıdaki seçeneklerden istediğinizi işaretleyiniz)

- 1999 yılı bireysel abonelik 2.000.000 TL. Yurtdışı 25\$-35DM
- 1999-2000 yılları bireysel abonelik 3.000.000 Yurtdışı TL 40\$-60DM
- 1999 yılı kurumsal abonelik 5.000.000 TL
- 1999-2000 yılları kurumsal abonelik 7.000.000 TL

Ücreti, Türk Psikologlar Derneği'nin Yapı Kredi Bankası Mithatpaşa Şubesi 1002996-7 no'lu banka hesap numarasına ya da Türk Psikologlar Derneği'nin 105222 no'lu posta çeki hesabına yatırabilirsiniz. Ayrıca ödemelerinizi Kredi Kartı ile de yapabilirsiniz. Bunun için lütfen Derneğimizden form isteyiniz. Ayrıca Derneğimizin web sitesinde Kredi Kartıyla Ödeme Formunu bulabilirsiniz.

*Türk Psikoloji Yazıları Haziran ve Aralık aylarında yılda iki kez yayımlanır

Yazışma Adresi

-Meşrutiyet Cad. 22/12 Kızılay 06640 ANKARA

-P.K. 117, 06662 Küçükesat ANKARA

Tel: (0-312) 425 67 65 – Faks: (0-312) 417 40 59

WEB: <http://www.psikolog.org.tr>

E-mail: bilgi@psikolog.org.tr

TÜRK PSİKOLOJİ YAZILARI

Turkish Psychological Review

Geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmayı hedefleyen Türk Psikoloji Yazıları psikoloji ile ilgilenen herkesin okuyabileceği kapsamlı derleme yazıları ve uygulamaya yönelik çözüm öneren yazılar yayınlamaktadır. Türk Psikoloji Yazıları Abonelik Formu'nu elinizdeki dergide bulabilirsiniz.

Türk Psikoloji Yazıları

3. SAYININ İÇİNDEKİLER

Kültürün Psikoloji Bilimindeki Yeri Üzerine
Görüşler

Cem Şafak Çukur

Gruplar Arası İlişkiler: Sosyal Psikolojik
Yaklaşımlara Toplu Bir Bakış

Zahide Karakitapoğlu

Testler ve Kültür

Kamil Güven

Trauma Sonrası Stres Bozukluğu

Banu Yılmaz

Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Gelişimsel
Çalışmalar

Ayşen Yılmaz

Eğitimde Kalitenin Arttırılması İçin Bir Model:
Etkileşim Yoluyla Katılımcı Eğitim

Alev Önder

Self-Awareness and Self-Regulation: A Review of
Personality and Social Psychological Theory and
Research

Stephen L. Franzoi

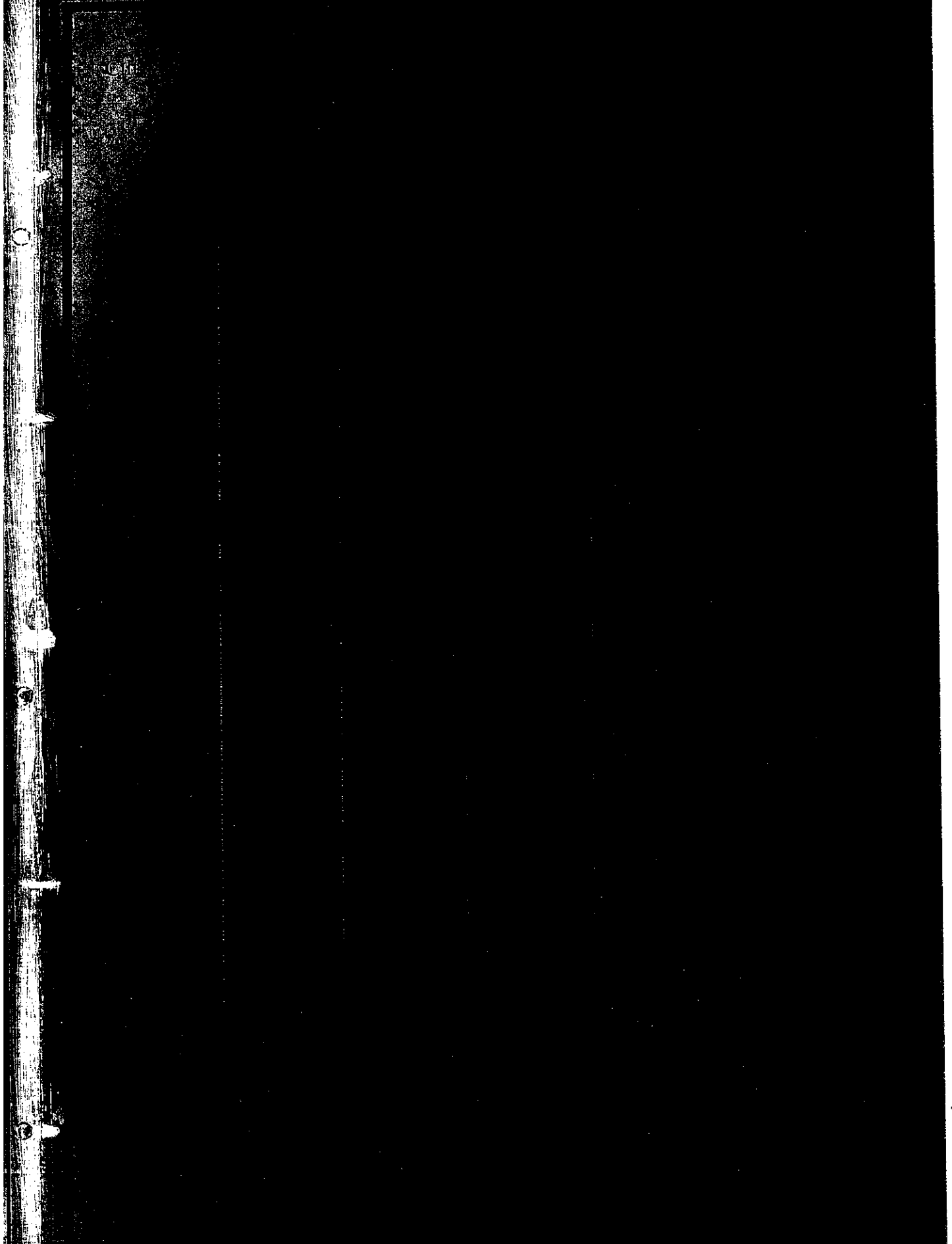
İÇİNDEKİLER

<i>N. Sahin</i>	<i>Yayın Politikası</i>	
<i>E. Wernberg ve Z. B. Beyazıtoglu</i>	<i>Yayın Yönetmenlerinden</i>	
<i>Z. Aygün</i>	<i>Okunmaya Kaldırılmamış ve Çözümlenmiş Olmayan Soruların Psikolojik Sağlığı ve Çözümü Üzerine Bakışlar</i>	17
<i>N. Uğur</i>	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	35
<i>B. Akbayrak, A. Zengin, D. Kocamaz ve M. Sönmez</i>	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	61
<i>N. Sahin ve D. Özgür</i>	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	71
<i>N. M. Demirhan ve B. Akbayrak</i>	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	111
<i>K. Demirel</i>	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	120
	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	121
	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	122
	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	123
	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	124
	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	125
	<i>Okunmaya Kaldırılmamış Soruların Sorularına ve Psikolojik Sağlığı Üzerine Araştırma Kaynakları</i>	126

Türkiye Psikologlar Akademisi (TUBA) Akademik Kurulunun 15.10.1996 tarihli toplantısında kabul edilen "Ulusal ve Dış Ülke Destek Esasları" nıyamen ve TUBA ile Türk Psikologlar Derneği arasında imzelenen 16.11.1996 tarihli protokol çerçevesinde, Türk Psikoloji Dergisi'nin 1999 yılında yayımlanacak iki sayısının baskınmasında tümün yayın TUBA tarafından karşılanacaktır.

Türk Psikoloji Dergisi (Turkish Journal of Psychology) is covered beginning with Vol. 10(34), 1995, in the online for Scientific Information (ISI) products. Information on the contents of this journal is presented to the users of Research Alert, Academic Search and Current Contents® / Social & Behavioral Sciences. Copies of individual articles may also be obtained through ISI's document delivery service, the Gemini Article.

1011

TÜRK PSİKOLOJİ DERGİSİ

Turkish Journal of Psychology

Cilt 14, Sayı 44 Aralık 1999

(Volume 14, No. 44 December 1999)

Türk Psikologlar Derneği Yayınıdır
Official Publication of the Turkish Psychological Association**Sahibi**Türk Psikologlar Derneği Yönetim Kurulu adına
Doç. Dr. İhsan Dağ**Yayın Yönetmeni**

Prof Dr. Orhan Aydın

Yardımcı Yayın Yönetmenleri (Soyadına Göre Alfabetik Sırada)Yrd. Doç. Dr. Belgin Ayvaşık
Doç. Dr. Serdar M. DeğirmenciogluDoç. Dr. Melike Sayıl
Yrd. Doç. Dr. Canan Sümer**Akademik Danışmanlar Kurulu (Soyadına Göre Alfabetik Sırada)**Doç. Dr. Melda Akçakın
Doç. Dr. Ercan Alp
Doç. Dr. Sibel Arkonaç
Yrd. Doç. Dr. Zeynep Aycan
Prof. Dr. Orhan Aydın
Yrd. Doç. Dr. Sibel Kazak Berument
Yrd. Doç. Dr. Reyhan Bilgiç
Prof. Dr. Nuri Elgin
Doç. Dr. Reşit Canbeyli
Prof. Dr. Doğan Eker
Doç. Dr. Canan Ergin
Doç. Dr. Buket Erkal
Prof. Dr. Güler Okman Fişek
Yrd. Doç. Dr. Fatoş Gökşen
Doç. Dr. Melek GöregenliProf. Dr. Aydan Gülerce
Doç. Dr. Sami Gülgöz
Doç. Dr. Gülde Berkem Güvenç
Prof. Dr. Selim Hovardaoğlu
Prof. Dr. Olcay İmamoğlu
Doç. Dr. Benal İnceer
Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı
Prof. Dr. Sirel Karakaş
Prof. Dr. Nuray Karancı
Yrd. Doç. Dr. Ayda Tekok Kılıç
Prof. Dr. Ayhan Koç
Doç. Dr. Şeyda Kozcu
Prof. Dr. Falih Köksal
Doç. Dr. Biran Mertan
Prof. Dr. Ferhunde ÖktemProf. Dr. Necla Öner
Doç. Dr. Banu Öney
Prof. Dr. Ahmet Rüstemli
Prof. Dr. Işık Savaşır
Doç. Dr. Melike Sayıl
Yrd. Doç. Dr. Oya Somer
Prof. Dr. Diana Sunar
Yrd. Doç. Dr. Nebi Sümer
Doç. Dr. Deniz Şahin
Prof. Dr. Nail Şahin
Prof. Dr. Nesrin H. Şahin
Prof. Dr. Suna Tevrüz
Prof. Dr. Yurdal Topsever
Doç. Dr. Ünsal Yetim
Prof. Dr. Perin Yolaç**Teknik Koordinasyon (Soyadına Göre Alfabetik Sırada)**

Yrd. Doç. Dr. Belgin Ayvaşık

Doç. Dr. Melike Sayıl

Yrd. Doç. Dr. Canan Sümer

Abone İşleri Sorumlusu

Rahime Tilgeler

Dernek Genel Merkezi: Meşrutiyet Cad. 22/12 Kızılay, 06640 ANKARA

Tel: (0-312) 425 67 65 Faks: (0-312) 417 40 59

E-posta: bilgi@psikolog.org.tr

Web: http://www.psikolog.org.tr

Yazışma Adresi: Yrd. Doç. Dr. Belgin Ayvaşık

ODTÜ Psikoloji Bölümü: 06531 Ankara

Tel : (0-312) 210 51 12 • Faks: (0-312) 210 12 88

E-posta: abelgin@metu.edu.tr

Abone İşlemleri İçin

Posta Çeki Hesap No: 105222

Banka Hesap No: 1002996-7

(Yapı Kredi Bankası-Mithatpaşa Şubesi, Ankara)

Sayfa Düzeni: MEG

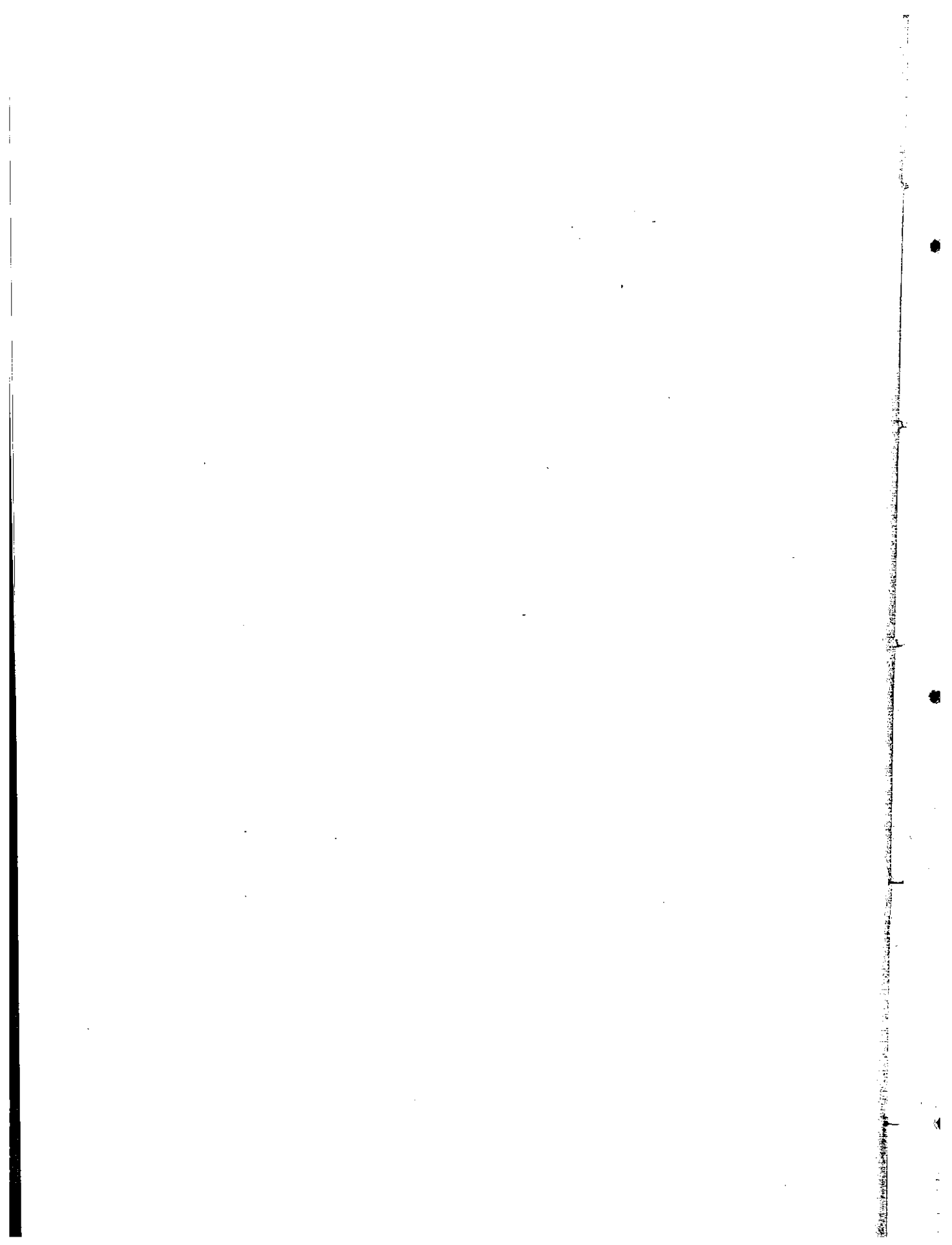
Baskı: DETAMAT Büyük San. 1. Cad. 99/89 ANKARA • Tel: (0-312) 384 47 21

İÇİNDEKİLER

<i>O. Aydın</i>	Başlarken	i
<i>E. O. İmamoğlu ve Z. Karakitapoğlu Aygün</i>	1970'lerden 1990'lara Değerler: Üniversite Düzeyinde Gözlenen Zaman, Kuşak ve Cinsiyet Farklılıkları	1
<i>E. Kostakoğlu, S. Batur, A. Tiryaki ve A. Göğüş</i>	Pozitif ve Negatif Sendrom Ölçeğinin (PANSS) Türkçe Uygulamasının Geçerlik ve Güvenirliği	23
<i>N. Sümer ve D. Güngör</i>	Çocuk Yetiştirme Stilllerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi	35
<i>O. Somer</i>	Çok Kategorili (Polytomous) Maddelerde Klasik ve Modern Test Kuramlarının Madde Analizleri, Güvenirlik ve Bilgi Kavramları Açısından Karşılaştırılması	63
<i>B. Ayvaşık</i>	Türkiye'de Psikoloji Uygulama, Araştırma ve Yayınlarında Etik İlkeler, Tartışma IV: Bilimsel Araştırmalarda Laboratuvar Hayvanlarının Kullanımı ve Bakımına İlişkin Etik Tartışmalar	79
<i>Türk Psikologlar Derneği</i>	Türkiye'de Psikoloji Uygulama, Araştırma ve Yayınlarında Etik İlkeler, Tartışma V: Afet Bölgelerinde Yapılan Psikolojik Araştırmalarda Uyulması Gereken Etik İlkeler	87
	TPD Yazım Kuralları	89
	TPD Derleme Yazıları İlkeleri	91
	Akademik Danışmanlara Teşekkür	92
	Kongreler	93

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Akademi Konseyi'nin 15.10.1996 tarihli toplantısında kabul edilen, "Bilimsel Dergilere Destek Esasları" uyarınca ve TÜBA ile Türk Psikologlar Derneği arasında imzalanan 16.12.1996 tarihli protokol çerçevesinde, Türk Psikoloji Dergisi'nin 1999 yılında yayınlanacak iki sayısının baskı masraflarına TÜBA tarafından mali destek sağlanmaktadır.

Türk Psikoloji Dergisi (Turkish Journal of Psychology) is covered, beginning with Vol. 10(34) 1995, in Institute for Scientific Information (ISI®) products. Information on the contents of this journal is presented to the users of Research Alert®, SocialSciSearch® and Current Contents® / Social & Behavioral Sciences. Copies of individual articles may also be obtained through ISI®'s document delivery service, The Genuine Article™.

BAŞLARKEN

Bu sayıdan itibaren Türk Psikoloji Dergisi'nin yayın yönetmenliğini üstlenmiş bulunmaktayım. Benden önceki yayın yönetmeni Prof. Dr. Nail Şahin'in geçen sayımızda yayınlanan "Ayrılırken" başlıklı yazısında da belirttiği gibi, "Türk Psikoloji Dergisi bugün aranan, kütüphanelerin abone olmak için yarıştığı, önem verilen ve bilimsel çevrelerde saygınlığı olan bir konuma" sahiptir. Bu nedenle, başta Prof. Dr. Nail Şahin olmak üzere, derginin hayata geçirilme fikrini ortaya atan ve ilk sayısından itibaren yaptıkları özverili çalışmalarla onu bugünkü konumuna getiren herkese teşekkür etmeyi mesleğimiz adına bir borç biliyorum. İşleyiş sistemi, ilkeleri ve yayın kuralları belirgin bir hale gelmiş ve teknik olanakları görece olarak artmış bir dergi devralmış olamama rağmen, bir sayının bile yayına hazırlanması sürecinde karşılaşılan sorunları gördükçe, geçmişte dergi için çalışan ve bazıları hala çalışmakta olan insanların gösterdikleri özveriye daha iyi anlıyorum. Bu nedenle, sadece dergiyi bugünkü konumunda tutmak açısından bile beni ne kadar güçlü bir görevin beklediğini görebiliyorum.

Yayın yönetmenliğini devraldıktan sonra bana iletilen bazı yakınma ve isteklere değinmek istiyorum. Bu yakınmalardan bir tanesi dergiye gönderilen yazılar hakkındaki geribildirimlerin gecikmesiyle ilgilidir. Zaman zaman gerçek olan bu yakınmaların nereden kaynaklandığını açıklayabilmek için dergimize gönderilen yazıların değerlendirilme sürecini tekrar hatırlatmak istiyorum. Yayın yönetmenliğimize ulaşan yazılar, önce yayın kurulumuz tarafından incelenmekte ve yazım kuralları ve konu açısından uygun bulunanlar değerlendirilmek üzere üç uzman akademik danışmana, yazar ismi kapatılmış olarak gönderilmektedir. Akademik danışmanlar yazıları değerlendirerek "yayına kabul edilsin", "önerilerim doğrultusunda değiştirilerek kabul edilsin", "önerilerim doğrul-

tusunda değiştirilsin ve yeniden danışmanlarca değerlendirilsin", "kısaltılarak özet makale biçiminde yayınlansın" ve "reddedilsin" şeklindeki önerilerden biri ile tekrar yayın kuruluna göndermektedirler. Reddettikleri ya da değiştirilmesini önerdikleri yazılar için, akademik danışmanlar ayrıca gerekçe ve önerilerini içeren bir rapor yazmaktadırlar. Yazarlara geribildirimler, ancak akademik danışmanların tümünün görüşleri yayın kurulumuza ulaştıktan sonra verilebilmektedir. Yayın kurulunun ancak belirli aralıklarla toplanabildiği, bazı akademik danışmanların Ankara dışında oldukları, bazılarının işlerinin yoğunluğu nedeniyle, tüm iyi niyetlerine rağmen istemeyerek de olsa görüşlerini gecikmeli olarak gönderebildikleri dikkate alındığında, geribildirimlerin zaman zaman gecikmesi doğal karşılanmalıdır. Bu vesile ile dergimize bugüne kadar önemli katkıları olan ve bu katkıların devam edeceğini umduğumuz tüm akademik danışmanlara teşekkür ediyorum

Yayın yönetmenliğimizin sık sık karşılaştığı iki istek bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi yazıların hemen değerlendirilme sürecine sokulup derginin ilk sayısında yayınlanması ya da yayına kabul edildiğine ilişkin bir belge verilmesi isteğidir. Taktir edebileceğiniz gibi, yayın kurulumuzun yazıları değerlendirme sürecine sokarken bazılarında öncelik tanınması ya da akademik danışmanlardan bazı yazıları daha çabuk değerlendirilmesi yolunda bir istekte bulunması en azından eşitlik ilkelerine aykırıdır. Ayrıca, dergimizin ilkelerine göre akademik danışmanların "yayınlanabilir" onayı vermedikleri bir yazının yayınlanması da mümkün değildir.

Diğer yandan, çok seyrek de olsa bazı yazarlar yazılarını değerlendiren akademik danışmanları isimlerini istemektedirler. Bu istek bazen yazarların yazılarını hemen değerlendirme ricalarını

iletme, bazen de yapılan bir eleştiriye itiraz etme amacıyla yayın kurulumuza aksettirilmiştir. Bilimsel çevrelerde sayın bir konumu olan tüm ulusal ve uluslararası dergilerde olduğu gibi, hem yazılar akademik danışmanlara isimsiz olarak gönderilmekte, hem de akademik danışmanların kimliği gizli tutulmaktadır. Bu gizlilik kuralının çiğnemesinin bir çok açıdan sakıncalı olacağı açıktır.

Bu ilk yazımda özverili bir biçimde çalışan ve tecrübelerini bana aktararak göreve daha çabuk uyum sağlamama kolaylaştıran yayın yönetmen yardımcılara teşekkür ediyorum ve el ele vererek dergiyi çok daha iyi yerlere getirmek umuduyla herkese merhaba diyorum

Prof. Dr. Orhan Aydın
Yayın Yönetmeni